

مهران محمودی، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی
واحد آیت الله آملی
Email: Mehraman.Mahmoudi@Yahoo.com

پرورش کنجد

در هکتار قبل از کاشت و ۲۵ کیلوگرم اوره بر هر هکتار به صورت کود سرک در زمانی که ارتفاع گیاه به ۲۰ سانتی متر رسیده است، قابل مصرف می‌باشد. همچنین در صورت نیاز می‌توان کود پتاسه را به مقدار لازم به خاک افزود. با اجرای دیسک دوم در اواخر فروردین که بعد از پاشیدن کود انجام می‌یابد، زمین مربوطه برای کاشت آماده می‌گردد.

بذر را بایستی قبل از کاشت با یکی از قارچ‌کش‌های موجود و رایج بر طبق توصیه‌ی فنی کارشناسان و مروجین ضدعفونی نمود. از سموم علفکش با توجه به نوع علف و قبل از کاشت طبق نظر کارشناسان ذیربط استفاده کرد. میزان بذر مصرفی برای زراعت کنجد ۶ تا ۷ کیلوگرم بذر برای یک هکتار توصیه می‌گردد و زمان مناسب بذرپاشی نیز بر اساس شرایط آب و هوایی منطقه قابل پیش‌بینی می‌باشد.

برای کشت کنجد فواصل بین خطوط کاشت حدود ۵۰ الی ۶۰ سانتی متر و فاصله‌ی بوته روی خطوط ۵ سانتی متر مناسب می‌باشد. عمق کاشت به نوع خاک بستگی دارد و حداکثر تا ۲/۵ سانتی متر کافی به نظر می‌رسد. میزان اسیدیته خاک جهت کاشت این گیاه باید بین ۶/۵ تا ۷/۵ باشد و به علت حساسیت گیاه کنجد به خاک‌های شور، کشت این گیاه در زمین‌های شور مناسب نمی‌باشد. به هر حال بذرهای کنجد در زمین‌هایی که دارای کلوخ باشد یا عمق کاشت به دقت تنظیم نگردد و یا زمین سله بسته باشد، به خوبی و به طور یکنواخت سبز نمی‌گردد.

در تعیین تاریخ کاشت کنجد رعایت سه نکته‌ی اساسی ضروری است، اول درجه حرارت مناسب جهت سبز کردن، دوم پایداری دمای هوا به منظور اینکه پس از سبز کردن افت

در واقع حرارت مطلوب رشد کنجد حدود ۲۷ درجه سانتی‌گراد است. تولید کنجد در نواحی با حداقل ۱۵۰ روز بدون یخبندان امکان‌پذیر است. این گیاه اساساً یک محصول خاص مناطق گرمسیری و نیمه‌گرمسیری تلقی می‌شود. کنجد معمولاً در مناطقی با ارتفاع کمتر از ۱۰۰۰ متر از سطح دریا می‌روید، هر چند که برخی از انواع آن ممکن است در ارتفاعات بالاتر نیز قادر به رشد باشند. کنجد به عنوان یک محصول مقاوم به خشکی و گرما شناخته شده است و لیکن برای تولید و عملکرد بالا به رطوبت احتیاج دارد. به زیادی رطوبت خاک و عدم تهویه نسبتاً حساس است و به همین جهت کنترل آبیاری کنجد ضرورت دارد. کنجد مقاوم به خشکی است. در انواع خاک‌ها رشد می‌کند مشروط بر آنکه از نظر تهویه و زهکشی محدودیتی وجود نداشته باشد. با این حال خاک‌های دارای بافت متوسط را ترجیح می‌دهد. کنجد به شوری خاک غیرمقاوم است و اسیدیته خنثی را ترجیح می‌دهد.

عملیات مربوط به شخم و آماده نمودن زمین و اجرای دیسک جهت خرد کردن کلوخ با توجه به وضعیت آب و هوایی منطقه در اوایل فروردین توصیه می‌گردد. مقادیر کودهای موردنیاز هم شامل ۵۰ کیلوگرم اوره، ۱۰۰ کیلوگرم فسفات

کنجد یکی از قدیمی‌ترین گیاهان زراعی روغنی جهان است و از زمان‌های قدیم در ایران کشت می‌شود و زمانی از صادرات مهم کشور به شمار می‌رفت. کشت کنجد در مناطق گرمسیری کشور مانند استان‌های خوزستان، سیستان و بلوچستان، جیرفت و فارس متداول است و در استان مازندران هم به دلیل تنوع کشت، کنجد به صورت زراعت اصلی در بهار و یا به صورت کشت مخلوط همراه با پنبه در بهار و همچنین به عنوان کشت دوم بعد از برداشت غلات بسیار مورد توجه کشاورزان منطقه می‌باشد و از سوی دیگر کاربرد روزافزون روغن استحصالی از این گیاه در صنعت موجب افزایش تقاضا جهت افزایش سطح زیرکشت آن می‌باشد.

مصرف اصلی دانه کنجد در تهیه‌ی حلوا و شیرینی‌پزی است. روغن کنجد برای طبخ مواد خوراکی مختلف، در تهیه‌ی عطرها و به عنوان حلال در داروسازی مصرف می‌شود.

کنجد گیاهی گرمادوست و روز کوتاه است و به هوای گرم و نور فراوان احتیاج داشته و به حرارت پایین حساس است. با این حال، هوای بسیار گرم بیش از ۴۰ درجه سانتی‌گراد موجب نقصان تشکیل کپسول‌ها می‌شود و

سموم مالاتیون، دیازینون مطابق با مقدار توصیه اقدام به محلول پاشی کرد.

از جمله بیماری‌های مهمی که گیاه کنجد را در منطقه مورد تهدید و حمله قرار می‌دهند، می‌توان به بیماری گل سبز، بوته میری و پوسیدگی ذغالی اشاره نمود. در این خصوص بهترین راه کنترل بیماری پوسیدگی ذغالی و بوته میری، استفاده تناوب زراعی است که جهت کنترل بیماری‌های فوق‌الذکر بایستی حتما رعایت گردد.

در برداشت سنتی بهترین زمان برداشت زمانی است که رنگ برگ‌ها و کپسول‌ها زرد رنگ شده است و با برداشت مناسب می‌توان تا حد زیادی از ریزش دانه‌ها جلوگیری نمود. برای این کار ابتدا بوته‌ها را توسط دست برداشت نموده و پس از دسته‌بندی، بایستی آن‌ها را به صورت سروپا (چاتمه) قرار داد تا بعد از گذشت چند روز کاملا خشک شوند. در این حالت با چند تکان تدریجی دانه‌های گیاه از غلاف‌ها جدا خواهند شد.

کنجد را هنگامی برداشت می‌کنند که دانه‌ها در کپسول‌های پایینی رسیده باشند. اگر چه در این مرحله برگ‌ها ریزش یافته است اما کپسول‌ها هنوز سبز می‌باشد. ارقام شکوفا را با دست از خاک بیرون کشیده و یا با داس درو، سپس دسته‌بندی می‌نمایند. دسته‌ها را ۲ تا ۳ روز در مزرعه به طور ایستاده بر هم تکیه داده تا از رطوبت آن‌ها کاسته شود. سپس دسته‌ها را روی برزنت یا پلاستیک به طور وارونه تکان می‌دهند. دانه‌هایی که به این طریق به دست می‌آید کیفیت بسیار خوبی دارد. پس از این عمل بوته‌ها را با کمباین یا خرمن کوب و یا ضربات چوب می‌کوبند تا بقیه ی دانه‌ها جدا شود.

ارقام ناشکوفا را می‌توان با دروگر برداشت نمود و سپس همانند ارقام شکوفا عمل کرد و یا بوته‌ها را موور درو و در مزرعه رها کرد تا خشک شود. پس از آن بوته‌های خشک شده را با کمباین مجهز به انگشتی‌های بلندکننده مورد برداشت قرار داد.

وجود ترکیبات لزج و مخاطی در ساقه و نیام‌ها سبب می‌شود که دوران خشک شدن طولانی باشد. به همین جهت کمباین کردن مستقیم ارقام ناشکوفا به دلیل طولانی گشتن دوران خشک شدن عملی نیست.

اهمیت فراوان دارد. ریشه‌های گیاه کنجد نازک و فیبری شکل می‌باشد و به آسانی آسیب‌پذیر است. به همین دلیل زیر و رو کردن خاک‌های اطراف گیاهچه‌ی این گیاه دشوار است. برای مبارزه علف‌های هرز می‌توان از روش‌های مکانیکی، شیمیایی و یا توام استفاده نمود. اگر کشت به صورت سنتی و در هم انجام گرفته باشد، بایستی به وسیله کارگر و با دست، اقدام به وجین علف‌های هرز نمود. در کشت به صورت ردیفی نیز می‌توان از ادوات کشاورزی نظیر کولتیواتور نسبت به از بین بردن علف‌های هرز موجود بین خطوط اقدام نمود. بدیهی است در این روش برای حذف علف‌های هرز روی خطوط بایستی از طریق وجین دستی عمل نمود.

هر چند که گیاه کنجد به عنوان یک گیاه مقاوم به خشکی و گرما شناخته شده می‌باشد با این وجود برای تولید و عملکرد بیشتر نیازمند رطوبت است، بنابراین در صورت مشاهده تشنگی گیاه باید به نسبت به انجام آبیاری حتی‌الامکان در هنگام شب اقدام نمود. البته آبیاری بیش از اندازه و پی در پی نیز برای کنجد زیان‌آور است، به دلیل آن که موجب شدت یافتن بیماری بوته میری و پوسیدگی ذغالی در این گیاه می‌گردد.

وجین‌کاری در صورت نیاز تا دو مرحله ضروری است و هنگامی که گیاه به ارتفاع بیش از ۲۰ سانتی‌متر رسیده و بوته‌ها از استحکام نسبی برخوردار شده باشند این عمل انجام می‌گیرد. در ضمن عمل خاک دادن پای بوته در صورت نیاز انجام می‌پذیرد.

آفات رایج گیاه کنجد شامل آگروتیس یا طوقه بر، شته و کرم برگ خوار می‌باشد که در مراحل اولیه یا در طول رشد این گیاه ایجاد خسارت می‌نمایند. در این ارتباط، لازم است با استفاده از ترکیب سم سوبن با سبوس مباردت به طعمه‌پاشی یا با استفاده از

حرارت پدید نیاید، سوم زمان گلدهی مصادف با گرمای بیش از حد نگردد زیرا منجر به عدم باروری گل‌ها شده و تعداد کپسول‌های تشکیل شده کاهش می‌یابد. حداقل حرارت خاک برای جوانه زدن و سبز شدن کنجد حدود ۲۰ درجه‌ی سانتی‌گراد است. در این حرارت کنجد ۴ تا ۷ روزه سبز می‌شود. کاشت می‌تواند هنگامی انجام شود که میانگین شبانه‌روزی حرارت هوا به ۲۰ تا ۲۵ درجه‌ی سانتی‌گراد رسیده باشد. با توجه به شرایط جوی مناطق کشت کنجد و نیازهای این گیاه، کنجد یکی از آخرین زراعت‌های بهاره است که کشت می‌گردد. در مناطق گرمسیر کشت کنجد اغلب بعد از برداشت گندم و جو انجام می‌شود. در مناطق پنبه‌کاری می‌توان یک تا دو هفته پس از پایان کشت پنبه به کشت کنجد اقدام نمود. در مناطقی که ذرت و سویا کشت می‌گردد باید حداقل ۲۰ روز پس از سویا این گیاه را کاشت.

چون رشد اولیه‌ی گیاهچه‌ی کنجد کمتر از علف‌های هرز سریع‌الرشد منطقه می‌باشد، بنابراین ایجاد یک بستر مناسب و عاری از علف‌های هرز برای برخوردارگی کنجد از رشد مناسب و مطلوب

مجموعه بازرگانی کشاورزی برادران شیخ

نمونه ای از افتخارات مجموعه:

کشاورز نمونه کشوری در سال ۱۳۷۰
کشاورز نمونه کشوری در سال ۱۳۷۲
کشاورز نمونه کشوری در سال ۱۳۸۴
سبب زمینی گار نمونه استان همدان در سال ۱۳۸۶
بزرگترین تولید کننده بذر سبب زمینی در کشور

خدمات قابل ارائه مجموعه:

تولید سالانه ۱۵۰۰ تن علوفه
تولید سالانه ۱۵۰۰ تن گندم و ۵۰۰ تن جو
تولید ۶۰۰۰ تن سبب زمینی خوراکی
تولید ۲۵۰۰ تن بذر سبب زمینی با کلاس SE
توزیع نهاده کشاورزی و کود حیوانی فشرده

آماده همکاری با کشاورزان - گاوآران - صنایع مرتبط با گندم و جو و بازرگانان عزیز

آدرس: همدان - رزن کیلومتر ۷ جاده تهران
دفتر همدان: ۰۸۱۲۳۳۱۰۲۱-۲
دفتر تهران: ۰۲۱۲۲۷۱۹۳۸
همراه: ۰۹۱۲۲۳۳۱۸۹۷